

ЛЕМ.фм+

ПАНРУСИНЬСКИЙ ТЫЖДЕННИК № 30 10.10-16.10.2016 ISSN 2451-246X WWW.LEM.FM

Златоусте МОЛЧАНЯ

4

Євген Жупан: Закарпаття має мати автономію

6

Язык ненависти і агресія
взглядом меншын на засіданю в МВСіА

11

ЛЕМ.фм по анґлицкы

Зміст

Редакція

Рекомендуємо //

16

Ей, прийд до нас... **Юрій Цимбора**

27. септембра/вересня 2016 р. в Піддукляньській Бібліотеці во Свиднику одбыла ся промоция книжки, присвяченой вызначному русиньскому композиторови, диригентови і зберачови музичного фольклору Русинів...

4

Євген Жупан: Закарпатя має мати автономію

5

Припомянули собі жерты Дуклі

6

Язык ненависти і агресия взглядом меншын на засіданю в МВСіА

8

В днесь неєствуючим селі Руське є фотографічний памятник

9

В Пряшові одбуде ся конференція і далшый семінар карпаторусиністики

10

В Новым Саді вчат предшкільны діти по русиньскы

11

ЛЕМ.фм по англицкы

12

Турне з цілого русиньского серця

14

Ювілейны Стрчы Трьох Поколінь, ювілей «Лас-

15

«Гуна і сын» в русиньскім музею

18

Александр Дулеба святкує 50 років

20

2+2=5

22

102 рокы тому в Талергофі...

26

Скоропис

Редакция:

Шефредактор:
Демко Трохановскій,
технічний редактор:
Наталія Малецка-Новак,
члены редакції:
Богдан Гамбаль,
Севериян Косовскій,
Петро Медвідь,
Павел Малецкій.

Выдавця:
Стоваришыня «Руска Бурса»
ул. Сенкевича 28
38-300 Горлиці

контакт з редакцией:
tyzdennyk@lem.fm

Чудне было тото послідне засіданя. Не лем зато, же меншынова сторона Спільной Комісії Уряду та Национальных і Етнічных Меншын (СКУТНіЕМ) мусіла ачий кричати на передпоследній стрчы, жебы ся она конечні одбыла, а при тым хоснувати остры аргументы, оскаржыня о безчынність міністра, котрий єст ей спілведучым, а горяча атмосфера і мала охота, жебы обі стороны в деяких думках ся зышли, приявно аж кыпіла в повітри.

Перше історичне засіданя СКУТНіЕМ одбыло ся в 2005 р., коли в жытя вошел закон о меншынах: Устава про Национальны і Етнічны Меншыны та про Региональный Язык. Єдным з його записів єст фунгуваня Спільной Комісії, до котрой окрема представників міністерства, одповідального за меншыны (актуально то Міністерство Внутрішніх Справ і Адміністрації – МВСіА), другых ресортів і державных урядів Польской Республики, в ей склад входят члены, рекомендуваны меншыновыма організаціями. СКУТНіЕМ од початку была задумана як тіло, котре з єдної страны допомагає державным органам реалізувати записы уставы о меншынах, але і другых, в тым тіж медженародовых законів, умів і конвенцій, котры ратифікувала Польска Республика. Репрезентанты меншын в Комісії то тіж голос самых меншын на урядничых державных салюнах. Бодай лем в теорії. Офіціально вызнана законом з 2005 рока лемківска етнічна меншына мат двома представників. То тіж теория, бо ей декотры періоды в короткій іщы історії, котры дотуляют ся ей гейбы лемківскых членів, не все мож підперти записами уставы, а тым більше логіком.

Перед номінаціом першых представників на членів Комісії в 2005 р. одбыли ся в Рускій Бурсі выборы, на котры пришла більшість представників лемківскых організацій. До днес мож ся лем чудувати, што там робили члены Обеднаня Лемків (хоц так ся зове організація, в статуті односит ся до охорони справ Українців з Лемківщины та їх материньского українського языка, зато подля записів уставы єст українском організаціом), але скоро зо стрчы вышли, бо не достигли того,

што заплянували – хотіли мати свого репрезентанта на єдно з двома місц, котре прислугує Лемкам. Участники стрчы выбрали товды Олену Дуць-Файфер і Юрия Стариньского на представників лемківской етнічной меншыны при СКУТНіЕМ. Выходячы з зобраня, члены української організації не были тым барз застараны. Мали повісти товды, же «і так місце для себе залатвимо в міністерстві».

Зачудуваня участников стрчы в Рускій Бурсі мусіло быти велике, коли номінацію до СКУТНіЕМ дістала лем єдна з выбранных на засіданю осіб – О. Дуць-Файфер, а на друге записане в уставі місце для лемківской етнічной меншыны был покликаний шеф української організації з Горлиц – Штефан Гладик. Іхне «і так буде по нашому» ся скоро выполнило. Против записам уставы і против воли участников стрчы в Рускій Бурсі. Значыт – арбітральным рішыньом, а прinaryм в дондес неясных обставинах. Тым способом, до 2014 рока Спільна Комісія Уряду та Национальных і Етнічных Меншын мала трьох репрезентантів української меншыны і лем єдного з лемківской. По мойому – незаконно.

В рр. 2005-2014 мали сме лем єдну особу, котра лемківскы sprawy піднімала на міністерияльным ґрунті. Другій репрезентант не раз вказал ся як представник, котрий не діє на хосен Лемків. За тот час польска держава встигла выпрацувати ґрантовий систем, спераючий охорону, підтриманя і розвиток культуровой достоменности м.ін. лемківской меншыны. Не тяжко было ся додумати, же о хвилю активізуют ся «єдноособовы» організації, або завяжут доцяп новы, котры будут хотіти вырвати кавалец кіста в виді фінансовых дотаций. Завязала ся таємна коаліція, котра набрала воду в ґамбу, не хотіла о ничым бесідувати, ани не одписувала на офіціальны писма.

То з причыны незнаной до днешнього дня «коаліції» пришла буря в 2013 р., котра зачала ся депрециуванюм діяльности Олены Дуць-Файфер в Спільній Комісії. Яке же мусіло быти зачудуваня посеред «коаліціантів», коли в 2014 р. премьер ПР одкликал зо СКУТНіЕМ Штефана Гладика, а на його місце поклик – правдоподобно голосами «коаліції» – проф. Штефана Дудру. «Коаліція» триумфувала аж на осін тамтого рока. Товды же, фінально была одкликана О. Дуць-Файфер, а на ей місце покликана – тіж правдоподобно «коаліціом» – др Мирослава Копыстянска.

То результат – назвийме го – демокрації. Хоц певно процес, подля котрого проходили выборы новых членів СКУТНіЕМ, был доцяп неясний і мож мати до него вельо застережынь, рішыня найвысшых власти были конечны. Радийо ЛЕМ.фм одраз провело нажыво бесіды з обоима новыма членами Комісії, котры декларували прозачність в діяню, контакт з ВШЫТКЫМА організаціями і медиями (котрого предше, подібно, найбарже бракувало), але предовшыткым діяня на хосен Лемків.

Прото, на примірі посліднього засіданя СКУТНіЕМ, де Вас бракло, звідам, дороги представники лемківской меншыны, де сут Ваши декларації сперед понад двома років: прозачність, контакт і хосен? Стратили ся по дорозі, ци николи ся не встигли зродити? На жаль, здає ся мі, же тото друге. ●

Даниїл Трохановскій
шефредактор

Євген Жупан: Закарпаття має мати автономію

Створіня територіальної автономії кримських Татарів на Криму буде мати дискримінаційний характер, покла президент Петро Порошенко не зробить аналогічні рішення односно окремого статусу русинської діаспори на Закарпаттю, мав повісти Євген Жупан, голова Народної ради Русинів Закарпаття, в котрій є з'єднана більшість русинських організацій діючих на тій території. Інформують о тім «Новини Ужгорода».

Петро Медвідь
petro@lem.fm

Жупан пригадав, же згідно референдуму із 1991-го року ся Закарпаття мало стати автономією. В 1991-ім році 78,5% жителів Закарпатської області проголосували за автономію. Згідно законам із 1991-го року рішення прийняті в референдумі автоматично приймали силу закону, но і так Закарпаттю автономія не була дана і місний референдум не був визнаний. Значить, *de iure* була встановлена автономія, а *de facto* Україна на своїй території порушує свої закони – цитують Євгена Жупана «Новини Ужгорода».

Голова Народної ради Русинів Закарпаття далі підкреслив, же лем Україна не визнає Русинів. В нас в Закарпаттю суть Русини титульним народом. Подкарпатська Русь – то історична земля Русинів. Вказує ся, же лем на своїй рідній землі не суть Русини визнані як народ. Во світі ся то бере за порушення людських прав. Треба нам такий статус, який мають і кримські Татари. Мы не гірші – пояснює Жупан.

Хочемо свої школи, свою факульту. Тот вопрос рішаєме вже 25 років. Катедра русинського языка є на Словакії, в Мадярьску, Хорватії, Сербії. І в нас бы мала быти. Законом о языках є на Україні русинський язык визнаний, ест. Но Русини як кібы не ест. Як так може быти? закінчує Жупан за інформаційов порталю «Новини Ужгорода».

Пригадали собі ЖЕРТВЫ Дуклі

Петро Медвідь
petro@lem.fm

В Словацькій републіці є 6-ий октобер памятным днём. В календарі є зазначений як День жертв Дуклі. Пригадують ся петным актом коло Памятника чехословацьких вояків на Дукельскім перевалі коло словацько-польской границі в окресі Свідник. До історії ся ту записали бої о стратегічний геодетичный пункт 534, доміанту німецькой оборони северовыходні од міста Дукля. Тот історична дія є знама як Карпато-дукляньска операція. Бої собі выжадали великі жертвы на людських животах, вмерло в них дватісяч чехословацьких вояків.

В четверь 6-го октобра у Свіднику і на Дуклі пригадувала ся 72-га річниця Карпато-дукляньской операції, найвекшой гірской баталії II світової войны на выходнім фронті, і жертвы Дуклі.

Жертвы боїв Карпато-дукляньской операції, як інформує офіціальний сайт міста Свідник, того дня на Памятник чехословацьких вояків пришли собі учтити: голова влады Словацькой републіки Роберт Фіцо, міністер обраны Словацькой републіки Пе-

тер Гайдош, начальник генерального штабу Озброєных сил Словацькой републіки генерал Мілан Максим, делегація з Чеськой републіки під веджіньом намістника міністра обороны Чеськой републіки Томаша Кухты, представителі державной справы і самосправы Пряшівского самосправного краю, окресу і міста Свідник, представителі Словацького союзу протифашистичных бойовників, прямы участници боїв як і місны жытели.

К участным петного акту приговорив ся на Дуклі голова влады Словацькой републіки Роберт Фіцо і міністер обороны Петер Гайдош. Обидвома выразили надій, же і молада генерація буде навщівляти такы петны місця і усвідомлювати собі, як тяжко родила ся свобода і кілька людських животів і проливання крови стояла.

Далше петный акт продовжував у Свіднику коло памятника армандного генерала Людвіка Свободы, де участным приговорив ся і приматор міста Ян Голодняк. Тот при тій нагоді перевзяв од міністра обороны Петра

Гайдоша памятный металль III. ступня. Святкованя закінчили ся коло Памятника Совітської армады у Свіднику.

Карпато-дукляньска операція вступила до історії як найвекша і найкырвавіша битва лінії выходного фронту, котра є повязана з територіями Словакії. Войовали в ній войска Червеной армії і Чехословацького армандного корпусу генерала Свободы. В рамках Свободовой армады другов найвекшов народностнов групов по Чехах были воюючі Русини, котры жертвовали свої жывоты за освободжіння і обновліня Чехословакії. Карпато-дукляньска операція мала злучіти повстанецькы силы Словацького народного повстання із совітськыма войсками, но стрітила ся з твердов протиатаков Німців в тяжкім терені. Операція проходила од 8-го септембра до 28-го октобра 1944-го року. Окрім двох тісячів чехословацьких вояків в ній пришло о жывот 21 тісяч вояків Червеной армії. Територія, в котрій проходили найтяжшы бої, ся днесь зве Долина смерти.

ЯЗЫК НЕНАВИСТИ І АГРЕСИЯ ВЗГЛЯДОМ МЕНШЫН НА ЗАСІДАННЮ В МВСІА

Демко Трохановскій
demko@lem.fm

В минулу середу, 5. жолтня/октобра 2016 р., в будинках Міністерства Внутрішніх Справ і Адміністрації (МВСіА) в Варшаві проходило засідання Спільної Комісії Уряду та Національних і Етнічних Меншын (СКУТНіЕМ). То позашорова стріча, скликана на внесок меншынової сторони Комісії, котра мала порушыти проблем языка ненависти і актів агресии в однесіню до національних і етнічних меншын в Польщы.

Скликання того засідання то результат рішынь попереднього, котре одбыло ся в МВСіА 14. вересня/септембра 2016 р., коли, окрема заплануваных на тот ден тем, дотуляючых ся і лемківських справ (Акція «Вісла», меншыновы програмы в публичных медиях), проблем был піднятий лем зверху, а найбарже горячу дискуссию выклікала справа подій в Перемышли з дня 26. червця/юнія 2016 р., коли грекокатолицка процесия з тамтышньої катедры на українській цмонтір была на хвилю перервана членами польських націоналістичных організацій. На тоты події зареагувала меншынова сторона Комісії, котра на внесок представників української меншыны такой одраз (4. липця/юля т.р.) домагала ся скликання надзвычайного засідання, котре мало бы обнимати проблеми розшыряючых ся ксенофобічных выступлєнь взглядом меншын в Польщы і нарушаня іх прав, што было представлене в выголошеним комунікаті, одчытаным в імени меншын спільвудчым Комісії, Рафалом Бартеком, пояснюючым потребу надзвычайной стрічы, даючы за приміры події з Перемышля і справу польского професора, котрий, іхаючы трамвайом, бесідувал по німецькы і за тото был заатакуваний.

Вчас позашорового LVII засідання Спільної Комісії Уряду та Національних і Етнічних Меншын выступували представники Головно-

го Штабу Поліції (Komenda Główna Policji), Генеральной Прокуратуры Польской Республики (Prokuratura Krajowa Rzeczypospolitej Polskiej), Головного Штабу Пограничной Стражи (Komenda Główna Straży Granicznej) і урядники департаменту МВСіА, котрий занимаєт ся проблемами людських прав. Вшыткы уряды описували тоту част своей работы, котра тыкала темы засідання, і вказали вельо статистик, образуючых іх діяльніст.

Одповідаючы на презентуваны темы, члены меншынової сторони Комісії голосно підкрисляли в дискусии, же сигналізуваны нима проблеми не сут оддзеркальном фактичного стану, а даваны нима приміры нетолеранції, ксенофобії і агресии взглядом меншын, котры сут підперты реляциями свідків і документациям, не все находят зрозумліня в квалифікуваню іх як антименшыновы выступлєня. Найбарже активныма участниками того засідання были представники української, білоруской, німецькой і словацкой меншын, котры, даючы приміры дискримінації своїх соспільности, закликували о більше зрозумліня меншынової специфікы, проблемів реторикы ненависти і ксенофобічных актів предовшытым зо стороны урядів польской державы.

Члены СКУТНіЕМ, репрезентуючы лемківску етнічну меншыну – проф. Штефан Дудра і др Мирослава Копыстяньска, не были присутны на

засіданню, ани правдоподобно никого на нього не делегували, жебы при головных державных інституциях однести ся до ситуации Лемків. Шкода. Не знаме, коли буде наступна нагода представити напр. такы проблемы, як непрестанне нищыня двоязычных польско-лемківських таблиц з названями місцевости. По Білянці, Ріпках і Реґетові, на пару днів до засідання, тыкаючого языка ненависти і агресии взглядом меншын, была тіж знищена таблиця в Ґладышові.

Волю участи в LVII засіданню Спільної Комісії Уряду та Національних і Етнічних Меншын зголосило Стоваришыня Руска Бурса в Ґорлицях, высылаючы 1. жолтня/октобра 2016 р. е-майльом просьбу до проф. Ш. Дудры о дописаня до офіційальной листы участников, але не отримали сме на час жадной одповіді (зголосити ся мож было до 3. жолтня/октобра т.р.). За тот час не повело ся сконтактувати з представником лемківской меншыны ани через телефон. Хоц офіційальном дорогом будеме хотіти звідати проф. Ш. Дудру і др М. Копыстяньску о описаний стан подій, уж тепер треба підсумувати, же враз з абсенцией на барз важній стрічы в МВСіА обоіх лемківських представників Комісії, рекомендуваных через доднес незнану нам листу організацій, не присутны были і лемківскы темы. ●

В днесь неєствуючим селі Руське є фотографічний памятник

Петро Медвідь
petro@lem.fm

В бывшій русиньскім селі Руське, в окресі Снина, є „фотографічний памятник“. На стіны гаенкы были іншталованы фотографії родака Йосифа Лаурского і фотографії з родинных альбумів бывших жытелів села. Выставку в тых днях приготувив Вігорлатський музей і Фотоклуб Reflex. Інформує о тім словацькый денник Korzár.

Село Руське, ведно із далшыма русиньскыма селами – Дара, Остружниця, Звала, Велика Поляна, Смолник і Старина, было у 1980-ых роках выселене і офіціално счезло з мапы світа. Люди мусили свої обыстя зохабити з причіны будованя водного діла Старина, котре забезпечує воду на пиять про северовыход Словакії. Напрік тому люди не забыли на свої родны села, і на місцях, котры суть повязаны з їх жыволтами і жыволтами їх предків, ся уж майже тридцять ро-

ків стрічають генерації людей, жебы собі припомянати свої коріня.

Такой од зачатку, од выселіня, зміну країны документовали фотографы, філмарі і вытварници. В співпраці із Урбаріятот села Руське з центром в Снині і Фотоклубом Reflex зерезоновала в музею думка сотворити „фотографічний памятник“ в одкрытім просторі бывшого села.

„Є присвяченый нелем людям спід Пляші, найвышого верьху в Руськім, но і туристам, навщівникам края богатого на природны красы,“ повіла про денник Марія Мішкова із Вігорлатського музею.

Думка памятника ся стала реалносьтов 18-го септембра 2016-го року. На фасаді гаенкы і в їй інтерьері публічно спрístupнили 40 фотографій. За словами Мішковой представляють сугестивну выповідь о зникнутім селі во фотографічнім

документі. Документі з міцнов ангажованостьов до історії країны і світа людей, котрый зникнув. Выставці домінують фотографії родака з Руського – фотографа Йосифа Лаурского.

Выставка была одкрыта в день, коли родаци святковали одпуст, кідьже церьков была в Руськім присвячена Рождеству Богородіці. На святі брав участь і высокопреосвященный владыка Ростислав, православный архієпіскоп пряшівський, метрополіта Чеських країн і Словакії. На місці, де колись стояла православна церьков, владыка посвятити нову каплічку.

Выставка в гаенці є за словами Мішковой з Вігорлатського музею лем першов етапов. Творчі активності будуть в просторах продовжувати далшыма, тырвалішыма іншталаціями. ●

В Пряшові одбуде ся конференція і далшыі семінар карпаторусиністікы

Як іформує портал rusynacademy.sk, Пряшівска універзіта в Пряшові, Центер языків і култур народностных меншын – Інштітут русиньского языка і културы організує в днях 3-го і 4-го новембра 2016-го року міджнародну наукову конференцію під назвов *Динамічны процеси в сучасній славістіці*, яка є присвячена 80-ым народенинам доц. ПгДр. Василя Ябура, к. н., кодифікатора русиньского літературного языка на Словакії, і 20-ым роковинам заснованя лекторату болгарьского языка на Пряшівській універзіті.

Конференція буде занимати ся темами: Конфронтатна граматіка славянських языків, Компаративны баданя в славянських літературах, Актуалны ворпосы словакістікы, русиністікы, болгарістікы і україністікы, Словацька, русиньска, болгарьска і україньска діалектологія, Історія словацькой, русиньской, болгарьской і україньской літературы, Шпеціфічны знаки навчаня русиньского і бул-

гарьского языків як чужіх языків, Сучасный русиньский і болгарьский язык, Сучасна русиньска і болгарьска література і Історія Русинів і Булгарів у шыршій контексті европской історії.

Інштітут русиньского языка і културы Пряшівской універзіты в Пряшові і тот академічний рік продовжує у своїх семінарах карпаторусиністікы. Першыі тогорічний, цілково вже 37-ый научный семінар карпаторусиністікы, одбуде ся дня 12-го октобра (середа) 2016-го року о 13.00 год. в засідалні Consilium maius (2. шток, ч. 328) Ректорату Пряшівской універзіты на ул. 17. новембра ч. 15.

З лекціов на тему „Стары і сучасны Булгары...“ у творах Юрія Венеліна – наука і ідеологія выступить доц. Др. Страшімір Мітков Цанов із Шуменьской універзіты епіскопа Конштантіна Преславского в Шумені. В проґрамі семінара буде традично і презентація найновшых выдань з карпаторусиністікы.

ВАСИЛЬ ЯБУР

Языкознатель і педагоґ Василь Ябур народив ся 28-го октобра 1936-го у Стаціні у бывшій Чехословакії. Скінчив Высоку школу російского языка і літературы в Празі (рр. 1954–1958), на Універзіті Коменьского в Братіславі здобыв титул доктора філозофії (1968 р.), потім тамже кандідата наук (1987 р.) і доцента (1991 р.).

Учів на Педагогічнім інштітуті в Кошыцях (рр. 1961–1964), Педагогічній факулті в Пряшові Універзіты Павла Йозефа Шафарика в Кошыцях (УПЙШ) (рр. 1964–1978), Катедрі языків УПЙШ в Кошыцях (рр. 1978–1988) і на Педагогічній факулті в Нітрі (рр. 1988–1993).

Од зачатку 90-ых років ХХ. ст. зачав ся занимати кодифікаціов русиньского літературного языка на Словакії. Быв директором Інштітуту русиньского языка і културы при Русиньській оброді в Пряшові (рр. 1994–1995).

Робив у пряшівській філії Штатного педагогічного інштітуту в Братіславі (рр. 1995–1998), в тім часі склав проґрам навчаня русиньского языка про основны школы в Пряшівській области, котрый був схвалений Міністерством школства Словацькой републікы і заведений до школ од 1997-го року. Але іщі перед тым у 1995-ім році, ведно з доц. ПгДр. Юрійом Паньком, к. н., був головным кодифікатором русиньского языка на Словакії, святочне выголошіня якого ся одбыло 27-го януара 1995-го року в Братіславі. Од року 1998 доднесь учить морфологію і сінтаксіс у сучаснім Інштітуті русиньского языка і културы Пряшівской універзіты в Пряшові, котрый перешов різныма назвами. Є автором або сполуавтором многих научных публікацій і учебників русиньского языка, інформує далше портал. ●

Петро Медвідь
petro@lem.fm

В Новым Саді вчат предшкільны діти по русиньскы

В Новым Саді, в Сербії, вчат діти рідного языка од малого. В новым шкільным році 2016/17 буде продолжана наука русиньского языка в єдным з предшколів, до котрого ходят і нашы діти. Наука буде полігала на занятях достосуваных до вікового розвитку человека, т.е. кладений буде тиск на бесідувано-образковы активности. Вечерня школа русиньского языка про наймолодшых буде ведена в каждую середу межде 18.00 год. а 19.00 год. Вчыня русиньского языка в предшколи в Новым Саді є організуване в рамках проекту «Учиме руски язык». Дружство за русиньскій язык, літературу та культуру, котре старат ся про організацію пункту вчыня діти рідного языка, кличе родичів посылати свої

отрочата на вечерне предшколя русиньского языка. Заінтересуваных родичів одсыламе за деталями на сайт ruskeslovo.com.

Вчыня рідного языка од наймолодшых років, гейбы може принести найбільший хосен. На Лемковині та серед лемківской діаспори в Польщы доднес не сут організуваны того рода професійналыны плятформы, де бы предшкільны діти мали нагоду запознавати ся з рідным лемківським языком (деяка неформальна група выступила в Пшемкові). Зато, для части першом стрічом з русиньським є аж лекция в основній школі. Занятя в основных школах сут ведены в парох пунктах вчыня так на Лемковині, як і чужыні. Хоц сут то барз важны акценты в едукації молодых Лемків, фурт насуват ся звіданя, ци не требало бы старати ся про глядана розвязань, цілю організуваня русиньскы предшколя на Лемковні, хоцкы в вечернім трибі. За тым Лемковина могла бы смотріти не лем на Сербію, але головно на Пряшівску Русь, де в нормальным трибі odbyвають ся занятя для предшкільных діти. Такы школы находят ся на русиньскых селах, доведна Матерска школа з основном. Надійме ся, же і в нас скоро такє приде. •

ЛЕМ.фм ПО АНГЛИЦКЫ

Павел Малецкій
paulo@lem.fm

Зприємністю презентуєме Вам англицку версію порталю ЛЕМ.фм. В днешнім світі часто сходят ся дві протиставны силы: асиміляция і глобалізация. З асиміляцией Русинів фурт ся бореме – не єст то справедлива борба, бо є нас барз мало, а тых, што знають свою рідну бесіду – іщы меньше. Глобалізация – з другой стороны – помагат ся нам приближыти в тым великым світі. Англицкій язык є днес глобальний – бесідує ним цілий світ – бесідуєме і мы. Най англицкы версії дописів ідут за велику млаку. Най знають вшыткы в світі, же іщы сме і фурт будеме.

А діло того можливе стало ся завдякы вельох осіб. То предовшыткым фундаторы той ідеї – Фундация Йоана і Олены Тімо (John and Helen Timo Foundation). Але тіж активны і заангажуваны молоды Русины, котры тото вшытко роблят, познайте іх:

- **МАРИЯ СІЛЬВЕСТРИ**, окрем того же занимаєт ся коректом англицкой версії, барз помогла довести тот проект до того етапу.
- **НАТАЛИЯ ГОРБАЛЬ** то робітна і здібна професійна англистка, котра навет того речыня Вам переведе. :)
- Серверами, php, mySQL, postgres і інчыма цифровыма чортами ридит **КСАНДЕР КЛИНКОВСКІЙ**.

Вшыткым Вам – іменом Товаришыня Руска Бурса в Горлицях – дякуєме! •

Севериян Косовскій
seweryjan@lem.fm

Турне з щілого русиньського серця

15. жолтня/октобра т.р., выстартує турне русиньского фольклорного ансамблю «Рутенія» пн. *Русиньське серце*. Концерты в його рамках пройдут в пятох ріжных місцях на Словації. Його ціль – вказати нашу дідовизну з цілого серця. Русиньского серця.

«Рутенія» своїм турне задумала вказати історию прекрасных майстрів, котры іщы не так давно ходили по цілій Карпатській Русі. То оповіст про дротарів, котрых задачом было дротуваня, направа та ліплія діравых горнців. В інсценізації обзираючы пізрят на живот трьох камаратів – дротарів, котры переживаюут цікавы жытьовы досвідчыня. Вказана буде доля неедного дротаря, котрий ходил на заробок поза границі рідной Лемковины, Пряшівской ци Підкарпатской Русі. Камаратя фурт споминают на рідне село, співанкы, танці, челяд. Музыкачне оповіданя гейбы буде одбывало ся з пізріня дротаря, ходячого по селах північно-східной Словації, ай Сербії.

Автором програму Русиньське серце є ведучий колективу, бывший председатель організації Молоды. Русины та шефредактор радия Русин.фм – Петро Штефаняк. Ансамбль свій програм вкаже з хореографіями Штефана Штеця, Славоміира Ондейкы, Агаты Краусовой ци Маріяны Свореньовой. Гостьом турне буде і Михал Нога, котрий ведно з Народном Музыком Рутенія одограт цілий програм.

Програм турне то пят концертів. Русиньське серце буде мож видіти:

- 15. жолтня/октобра – 17.00 год., Театр Thalia в Кошыцях;
- 16. жолтня/октобра – 15.00 год., Дім Культуры Стара Любовня;
- 22. жолтня/октобра – 17.00 год., Театр Александра Духновича в Пряшові;
- 23. жолтня/октобра – 15.00 год., Дім Культуры в Снині;
- 9. грудня/децембра – (точна година не єст іщы знана), Дім Культуры Дзеркаловий Гай в Братиславі.

Русиньське серце презентує фольклорны танці та співы сел Пряшівщыны, таких як Камюнка, Малий Липник, Шамброн, Шарішське Ястря-

бя, Тихій Потік, Кыйов, Семетківці, Габура, Шумяц, та з регіону сербской Войводини, де проживаюут Русины.

Білеты мож резервувати за тым мотузком до 11. жолтня/октобра т.р. (концерты в Кошыцях і Старій Любовні), та до 18. жолтня/октобра т.р. (про два дальшы жолтньовы/октобровы концерты турне в Пряшові і Снині). Окрем того, білеты мож придбати в ден концертів.

Наголовком Русиньське серце был перше названий ювілейний концерт «Рутенії» з нагоды 5-літя основаня. Товды же, подібні як тепер, был представляний такім програм, в котрым мож было пізрити на оповіданя про приятелів-дротарів.

«Рутенія» то молодіжний ансамбль фунгуючий при організації Молоды. Русины в Братиславі. Молоды люде хотят плекати і продолжати русиньску культуру на всяких сценах світа. В марци т.р., ансамбль одбыл турне до далекого Перу в Полудньовій Америці. «Рутенія» то по правді не лем ансамбль, але і своєрідне здружыня, прото, же члены сут заангажуваны в організацию Русиньских Ватр на Малим Липнику ци других подій організуваных через Молодых. Русинів. ●

Павел Стефановскій
Дротар

Ходил дротар од хыжы до хыжы,
/ горці дротувати, / Велькы, малы
дротувал, / Курил файку і сплювал,
/ За роботу пінязі казал сой давати. /
Ходил дротар од села до села, / Горці
дротувати. / Палицьом ся підперал,
/ За дівчатми мозерал, / Кричал
„горці дротувац“, / Часом собі співал.
/ Течут горці і велькы і малы, / Горці
дротуваны. / Не смутте ся дівчата, /
Же вам течут горнята, / Дідо дротар
здротує, / А і пожартує. / Ходил
дротар по горах стежками, / Горці
дротувати. / З боку носил торбину,
/ Звиток дроту, мериндю, / На ногах
онучы керпці, / Дуган в табакерці. /
Ходил дротар з Білою, Чорной Воды,
/ Горці дротувати. / Велькы, малы
дротувал, / Курил файку і сплювал,
/ За роботу пінязі казал сой давати.

Ювілейны Стрічы Трѣох Поколінъ, ювілей «Ластівочки»

Севериян Косовскій
seweryjan@lem.fm

Ювілеі все хоче ся гідні празднувати. Тым більше, кед іде про такой два сходячы ся о єдным часі, котрых цілѣом повинно быти плеканя рідного яька, культуры, тадициі та лемківской достоменности. Єден великій двойний ювілей онедолга одпразднує Кружок Стоваришыня Лемків в Пшемкові. То він в 2001 році покликкал до жытя групу молодежи і лемківских отрочат, котры в пізнійшым часі розвинули крыла, называючы ся днес Лемківским Ансамблем Пісні і Танця «Ластівочка». За дальшом діяльністю Кружка СЛ в Пшемкові, десят років тому зродила ся думка зорганізувати подію, котра хоц бы раз до рока припоминала Лемкам прожываючым в Пшемкові і околицях, же існтнуєме, же не забыли сме на своє, та на тото, же – што важне в нашым народі – меджепоколіньова трансмісія є основа. Так народила ся циклична імпреза пн. «Стрічы Трѣох Поколінъ з Лемківском Культуром». То власні три генерації, перша – народжена іщы на нашій прекрасній Лемковині, котра гейбы мала моральний обовязок передати молодшым свою любов до рідной землі, друга – то уж люде народжены на земли выгнаня, котры долги roky глядали свого місця і уж такой з оповідань старшых чули про чудотворны горы, та вкінци третя – тотя послідня, котра днес часто ся тратит, ачий забыват, де ей коріня і кым по роді повинна ся чути.

15. жолтня/октобра т.р., з нагоды спільных ювілеїв 15-літя основаня Лемківского Ансамблю Пісні і Танця «Ластівочка», та 10. едициі «Стріч Трѣох Поколінъ з Лемківском Культуром», Кружок Стоваришыня Лемків в Пшемкові просит на 17.00 год. до Містецкого Осередка Культуры в Хойнові на ювілейний концерт присвячений тым двом річницям. На сцені выступит газдыня – стоваришыньова «Ластівочка», котра на тот ден закличе собі своїх камаратів. А камарата то по правді діти пшемківского колективу, котры з «Ластівочки» выросли, пак основуючы власны

ансамблі. Єдным з гостів буде співаючий колиси в «Ластівочці», днес бодай найшырше знаний лемківскій целебрита в Польщы – солиста Ігор Гербут. Заповіл свою пристутніст на стоваришыньовым ювілею. Но, дальше придут і другы ансамблі, котрых члены даколи были членами колективу з Кружка з Пшемкова. Просто – не бракне ріжных музычных жанрів, зачынаючы од фольклору, а кінчучы на модерных русиньских звуках. ●

Група ЛЕМ.фм+ тримат медияльний патронат над цілом подієм – двойным ювілейом. Прото не бракне і нас. Придеме і зреляційонуєме тым, котры далеко, вшытко тото, што ся діяло на хойнівскій сцені.

«Гуна і сын» в русиньскім музею

Петро Медвідь
petro@lem.fm

В Словацькім народнім музею – Музею русиньской культуры в Пряшові буде дня 11-го октобра 2016-го року о 16.00 год. святочно одкрыта выставка під назвов „Гуна і сын – Гармонія“.

Выставка є присвячена Юлійови Гунови, выробцови оргів, фісгармоній і піан, котрый ся народив у 1882 в Ужгороді. По засновању фірмы на выробу музычных інштрументів в Пряшові додавав свої музычны інштрументы і робив їх оправы на теріторії днешной Словакїї, Польщі, Чехїї і Мадярьска. Маїтельом двох оригінальных фунгуючих фісгармоній од Юлія Гуны є Ян Брегові зо Шарішских Лук, котрый їх запозычав на выставку ведно із додобвым текстовым матеріалом і фотографіями.

„Навщівників заінтересує і тотя менше знама капітола особностей міста Пряшів, котры в руху історії майже впали до забытя, но притім вплив їх уменя є видительный і в сучасности. Одкрыта выставка буде обогачене граньом на тых інштрументах, котрым звучаючі тоны ани десятилітя не одобрили на красі. Посудити то годны навщівници вшыткых віковых категорій, нелем знателі музыкы ці історії,“ інформовав Словацькый народный музей – Музей русиньской культуры в Пряшові. ●

POZVÁNKA

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ MÚZEUM
MÚZEUM RUSÍNSKEJ KULTÚRY V PREŠOVE

Vás srdečne pozýva na slávnostnú vernisáž výstavy

GUNA A SYN - HARMÓNIA

ktorá sa uskutoční 11. októbra 2016 o 16⁰⁰ hod. v priestoroch Slovenského národného múzea – Múzea rusínskej kultúry v Prešove, Masarykova ul. č. 20

Vás srdečno pozývajú na svätocnú vernisáž výstavy

ГУНА І СЫН - ГАРМОНІЯ

котра ся одбуде 11-го октобра 2016 о 16⁰⁰ год. у просторах Словенського народного музею – Музею русиньской культуры в Пряшові, ул. Масарікова ч. 20

ПОЗВАННЯ

Mediální partneri: SNM, Pravda, .tasr.

Sponzori: DOPREX, VICTORIA

Ян Калиняк

Юрко Цимбора

Ей,
прид
до
нас...

Юрий
Цимбора

Богдан Гамбаль
gambal@lem.fm

27. септембра/вересня 2016 р. в Піддуклянській Бібліотеці во Свиднику odbyла ся промоція книжки, присвяченой визначному русинському композиторови, диригентови і зберачови музичного фольклору Русинів Пряшівщыны – Юрийови Цимборі. Вшыткых участных на події привитали: директор Піддуклянської Бібліотеки – Каміль Бенко, пріматор (бургوماйстер) міста Свидник – Ян Голодняк і председатель Окресной Організації Русиньской Оброды во Свиднику – Мілош Стрончек, як видавця працы.

Автором труду пн. Юрко Цимбора єст етнограф, культурний і сопільний діяч – Янко Калиняк. На крещыня книжки до Свидника, окрем численных гостів, пришла і родина артисты – композитора і поеты. Медже інчыма і Таня Цимборова – його дівка, яка пришла аж з Німец.

Автор монографії, Янко Калиняк, представил коротко жытя і артистичну дорогу Юрка Цимборы, звернул увагу на його повязаня зо свидницком земльом і Русинами. Пояснил причыны, для котрых артиста долги рокы мусіл, окрем облюбленых русиньских співанок, творити і українськы, прокомуністичны зыдеологізуваны творы і музичны програмы, в котрых передставляны были чужы співанкы і імпортуваний з України зміст, котрий примушений был презентувати ансамбль ПУНА. Промоція книги получена была з выставом книжок і рукописів зо збіркового фонду свидницкой бібліотеки. На єдным зо столів выставлены были десятки нотовых зошытів записаных Юрийом Цимбором зо співанками записаныма ним в численных русиньских селах Пряшівской Руси. В перервах доповіді, авторска музыка і співанкы композитора вызвучали в выконанню членів ансамблю Маковця і внучкы автора книжки – Каролинкы Калиняковой.

Юрко Цимбора не лем был знаменитым музыком, але і сам писал тексты своїх співанок, творил тіж поезию. В час промоції, єден верш, дотля непубликуваний, написаний в російськым языку пн. *Неучастующим в бою* прочытала Мария Лабікова.

Як фольклориста, Цимбора позберал праві тисяч народных співанок, котры з нотовым записом опублікувал в збірнику п.н. *Українські народні пісні Східної Словаччини, том II*, друкуваны они были в репертуаровых збірниках выдаваных КСУТ-ом – українськом організаційом, в альманаху «Дукля», в часописі «Дружно вперед», в газеті «Нове життя». Найвеще музичного материялу записал він в 50. роках минулого столітя.

Як пише Янко Калиняк, «на фестівали во Свиднику каждорічно на вступі мала быти святочна співанка, або алегорична сцена, котра подля ідеологічного посланя мала быти присвячена любови до свойой домовины, до соціалізму, до прогресивной молодежи і другы. Такых співанок не было, зато і дахто їх мусіл

написати. Тота задача часто припала Юрийови Цимборови, як шефдиригентови ПУНА». Наслідком того композитор написал сольовы співанкы про Марию Мачошкову: *Гей, Янічку, за водом*. Окрем того писал парадны соціалістичны кантаты: *Спів нашой молоді, Назавжди відкинута горе, У сонячнім колі, Сонце Жовтня, Слався Жовтень, Наш прапор багряный, Фестивальна пісня, Слава героям і дальшы*. Скомпонувал музыку до хореографічных композицій: *Піддуклянський привіт, Піддуклянська сүйта, Ей, грайте же, гудаци, Маковицька полька, Златый ланц, Увертюра* і інчы.

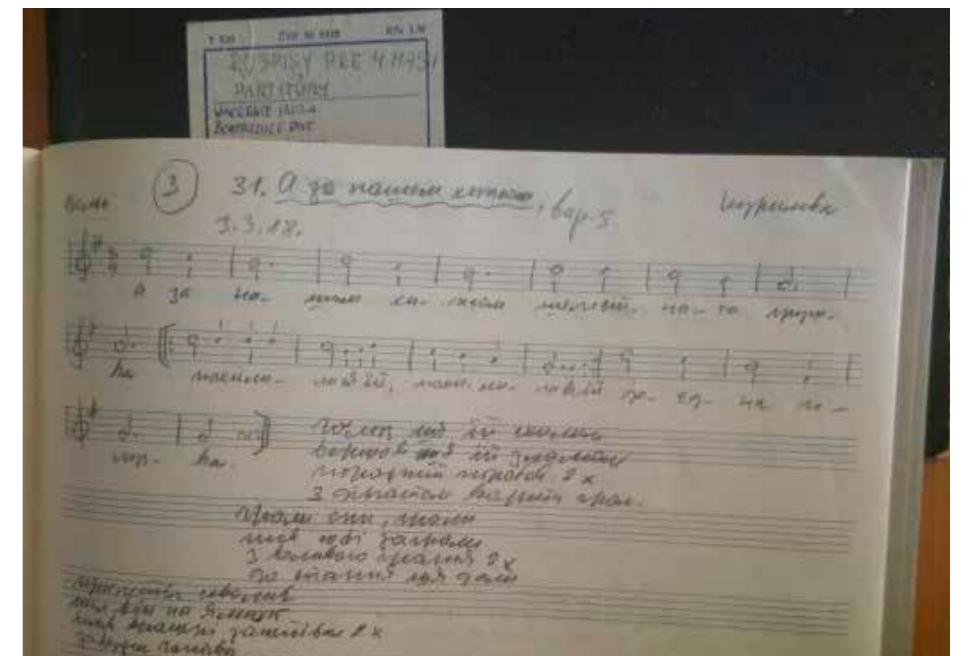
Написал оперетту в трьох діях з російськым наголовком – *Рождение жизни* (1947 р.). В 1969 р. переробил єй як українськы: *Незабутня весна* з музыком і танцями. Скомпонувал тіж інструментальний твір *Рапсодія* на фестівал во Свиднику в 1976 р.

Вельо новых мьелодий написал Ю. Цимбора подля інспірацій народныма мотивами. Хоснувал часто народны тексты, але писал і власны слова до співанок. Свою авторську творчість опублікувал в збірках співанок п.н. *Заспівайме собі двома голосами* і в *Мьелодиях серця*.

Много його авторських співанок стало ся з часом народныма і доднес сут незмінно популярныма: *Ой, заграла музыка, музыченька, А на горі татарочка, Ей, пятадцат років мам, Ей, прид до нас, шугаю, Ей, як в корчмі гудаци заграла, Серед села висока лобода, А кед я ся завозму, Бодай тя, мій милий, В зеленом убочы, Добрі было ходити, Ей, кади я по водичку ходила, Женил бы-м ся, женил, Ішли хлопці, ішли, Калина, малина, Нич ся мі не любить, Ой, пришол кум, Попід наш облачок, Послала ня моя мати, Почал мій циленький, Співайме, дівчата, Така я дівочка, Темна нічка была, Як зачала зозуленька у лісі кукати, Крячок лялійовий* і много інчых.

Для хору обробил понад 230 співанок. З них праві 100 співанок было награнных в радио до высыланя, а 25 было награнных на платнях. Юрко Цимбора был і семінарійным учительом про диригентів хорів.

В вісемдесятьох роках, в Пряшові компонувал і релігійны пісні і творы на великодню, різдвяну літургію, марійны і пістны пісні. Записал їх праві 100 і дотепер не сут они опублікуваны. З огляду на ідеологічний тиск часів комунізму, творы на церковний хор компонувал анонімово. ●

« У 2010-ім році був єдним із ініціаторів заснованя політичної партії Наш Край, котра мала служити головно на то, жебы через выборы могли перейти кандідаты, котры бы ся присвячали русинськым інтересам і регіону, де жыють Русины »

Александр Дулеба святкує 50 років

Петро Медвідь
petro@lem.fm

в 2013-ім році, де ся мало їднати о асоціачнім договорі міджі Европской уніи і Українов. По скорых змінах політичных поглядів втогышнього президента України тотя стріча наконець не одбыла ся.

Дулеба активно займаєть ся і вопросами русиньской народностной меншыны. У 2010-ім році був єдним із ініціаторів заснованя політичної партії Наш Край, котра мала служити головно на то, жебы через выборы могли перейти кандідаты, котры бы ся присвячали русинськым інтересам і регіону, де жыють Русины.

В октобрі 2012-го року выникнув Округлый стіл Русинів Словеньска (ОСРС). На своїм другім засіданю, 1-го децембра того самого року, членове платформи повірили веджіньом ОСРС Александра Дулебу. Дулеба був во функції председы до яри 2013-го року. Про свої робочі обовязкы не хотів далше кандідувати на тоту функцію, но єдночасно з тым і далше зістав головным координатором документу під назвов *Програм розвитку русиньской народостной меншыны в Словацькій републіці*, котрый ОСРС закінчів і прияв в маї 2015-го року.

Дулеба є автором многых фаховых публікацій і науковых статей. Жыє в Братіславі. •

5-го октобра минать 50 років од народжіня Александра Дулебы, русиньского політолога, універзїтного педагога і першого председы Округлого стола Русинів Словеньска. Дулеба ся орьентує на досліджіня заграничної політики Словакїї і внутрішньої і заграничної політики держав выходной Европы з акцентом на їх одношіня з Европсков уніей.

Народив ся Александр Дулеба 5-го октобра 1966-го року у Свіднику і своє дітинство пережив в русиньскім селі Бенядиківці, свідницького окресу.

В роках 1984–1989 штудовав на Філософичній факулті Київской державной універзїты Тараса Шевченка на Україні (втогыды Совітський союз). Титул кандідата наук здобыв із теорії політики на Універзїті Коменського в Братіславі, де був у 2009-ім році габілітований. Дулеба так само абсолвовав штудійны стажы – на Рурскій універзїті в Бохумі в Німецьку у 1992-ім році, на Інштїтуті про выходоевропскы штудїї Упсальской універзїты у Швеції в році 1995 і стаж в рамках індивідуальной дослідньої штїпендії НАТО, котру абсолвовав в роках 1996 аж 1998.

Од авґуста 1990-го року до мая 1993 року робив як дослідный робітник на Катедрі соціалных і політичных наук Філософичной факулты Павла Йозефа Шафарика в Пряшові (днесь Пряшівска універзїта в Пряшові), потім був дослідным робітником Словацького інштїтуту міджінародных штудій при Міністерстві заграничных діл Словацькой републікы. Од септембра 1995-го року робив як дослідный робітник Досліднього центра Словацького общества про заграничну політику (*Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku*), котрого є од мая 2010-го року директором. В сучасности окрім іншого діє і як високошкольський педагог, ці на Словакїї в Пряшові, но і за границями – в Грузїї, де передавать лекції на універзїті в Тбілісі. Часто є кликаный на різны конференції дома і за границями. Быв єдним із тых, котры офіціально запрошени на стрічу во Вілнюс

Жрїдло фотографїї: www.nitrafest.sk

2+2=5

Председа Народной рады Русинів Закарпаття Євген Жупан ся мав про медію висловити о автономії, котру бы мало мати Закарпаття. Перед тым, як хтось зачне лляти на Жупана повны ведра гноя і бісидовати о сепаратизмі, было бы потрібне пороздумовати о тім, што і головно в якім контексті властно Жупан говорив.

Актуалну діскузію о автономії, і то не територіалній, а прямо народностній, не зачали русиньскы організаціі. Тоту діскузію веде од яри того рока президент України Петро Порошенко. Тот наприклад на премері фільма „Крим. Спротив“ в юлі повів: „...Внесеме зміны до 10-ой статі Конституції України і попросиме, жебы то підтримав парламент... Маєме право, маєме обовязок дати крымськым Татарам право на самовизначіння в рам-

ках единой Української державы. Єм пересвідченый о тім, же то є то, што довгеме крымськым Татарам. Єм пресвідченый, же українська влада то мала зробити холем двадцять років назад, і тепер бы ситуація была інша.“ Порошенко просто голосить, же покля ся Крым дістане назад під контролю Києва, із територіалной автономії, котру вже мав цілий час, покля належав під незалежну Україну, зробить ся автономія націонална, автономія корінного народа.

На основі таких і тому подібных слов із боку українського президента Жупан не робить нич інше, лем іде до контры і припоминає Порошенкови, же ту суть і Русины.

Но в його словах тепер не є основным повторяння того, же Русины

« Русины бы властно могли зробити грубу чару за референдумом із 1991-го року, покля рисованя будучности не буде про них знова дискриміначне »

суть невызнаныма лем на Україні, же Україна топтат по властных законах, кідь дотепер не визнавать ани платный референдум із 1991-го року, на основі котрого мала мати Закарпатська область еднакый статус, як і Крым. В його словах є тепер основне то, же вказує не на минулость, но на можливу, холем за думками Петра Порошенка, будучность.

Русины бы властно могли зробити грубу чару за референдумом із 1991-го року, покля рисованя будучности не буде про них знова дискриміначне. Тадь з Порошковых слов выпливать, же властно територіална автономія є уж і так минулостьов і в припаді Крыму. Навспак, актуалнов є про нього націонална автономія і бісидує о тім,

же Татары мають докінця право на самовизначіння, бо на тій території суть корінным народом. Лемже право на самовизначіння має каждый. І законы мають платити про каждого еднако. Каждый має мати еднакы права, не можуть в тім быти роблены вынятки, іншак то не є правна держава, а цїрк, котрый ся хоче людям презентувати як правна держава. Но і так є правилне припомянути Порошкові, што Жупан зробив, же покля є діскузія о корінных народах і автономіях, потім Закарпаття має еднаке право на автономію як крымскы Татары.

Што є найголовніше, і што выпливать із слов Євгена Жупана, Русины тоту право не хотять схосновати на одторгнути ся од державы, а на то,

жебы могли жыти в тій державі. Жебы дома, на своїм, могли быти вызнаныма. Жебы ся могли розвивати. Жебы могли рішати о властных школах, о універзітних інштїтуціях і так далше. Значіть, жаден сепаратизм в смыслі, який бы радо приписали Русинам їх „жычливці“.

Проблем зо сепаратизмом днесь діставать новы контуры. Кідь хтось буде хотіти Жупана в повязаню з тым, же ся висловив за потрібность дати автономію Русинам, в припаді, і то треба підкреслити, кідь еднаку Київ дасть і крымськым Татарам, означіти за сепаратісту, потім еднакы сепаратісты бы мали быти крымскы Татары, но і не треба забывати на то, же еднакым сепаратістом, або холем підпорьователем еднакого сепаратизму, бы мав быти сам президент України Петро Порошенко.

О упорядкованю України має повне право рішыти лем Україна, їй власти. Но тоты бы мали слухати волю своїх жыгтелів. Але будьяке право не може быти признане лем одному жыгтелю, одному народу, а другому ніт. Право має мати каждый еднаке. Хоць є ясне, же не все суть два і два штири. Очкую, же так то буде із правом на автономію і самовизначіння Татарів і Русинів. Про едних то буде штири, про других пять. І точно так то буде якбач і з далшым означованьом того, хто є і хто не є сепаратістом. ●

Петро Медвідь
petro@lem.fm

Жрідло фотографії: Wikipedia.

102 роки тому в Талергофі...

10 ЖОЛТНЯ. СУБОТА. — Холодний ден. Головным комендантом нашого бараку єст Унгехеєр. Настрій в бараку невеселий. На сніданя дают нам брудну зупу з фізіолом. В третім бараку вмер якисий Жыд, котрого вынесли надвір для стверджыня смерти. Похорон єдного селянина.

Привезли Лемків з грибівского і сандецкого повітів. Лагровы власти справджают спискы вшиткых жыючых в деревяных бараках. Жінкы перут лахы, а шевці другого бараку направляют обутя. Жебы ся довідати, хто прибыл з остатнім транспортом, враз з єдным священником хватил єм конов і выбрал єм ся по воду.

Виджу пред велькым бараком, котрий был презначаний для хворых на холеру, свого вітця священника Василя Куриллу – пароха Фльоринкы, о. Теофіля Качмарчыка з Білцаревой, зо сыном Любомиром – нотарияльным депедентом, і Владіміром.

Прегварити ся з нима хоц бы словечком не вільно было, за нашыма пятами поступували жолніры з оружом.

Не смотрячы на тото, пару раз ходжу по воду, жебы хоц здальша посмотріти на няня.

При тым велькым бараку для холериків находит ся головна кухня, а при ній склеп для вояків, де за позволіньом власти мож купити необхідны річы.

11 ЖОЛТНЯ. НЕДІЛЯ. —

Хмарно. О третій вночы о. Савула будит нас плачом, гварит проповід і, втихаючы, молит ся. Настрій пригноблюючий, але молитовний. Чути хоц-де йойк і плач. За дня о. Долинській одправлят богослужыня, кінчаючы го молебном.

Оголил єм ся і іду на прогулку з Качором і Йосафатом Крулевским. Похорон двоіх люди.

12 ЖОЛТНЯ. — Стаю скорше, жебы принести сніданя для бараку, а головне, жебы зас видіти няня.

Похорон православного священника. Потім о. Савула оповідат зобраним попри ним о своїй доли і о своїм вітцю. Гурма люди, окружаюча ватру і Саулу, слухат з увагом його оповіданя.

Зо взгляду на вельке скупчыня народа, лагровы власти мушены были придбати новы кітлы, жебы урядити спеціальну кухню для інтернуваных. Тепер уж власти старают ся робити запасы пожывы, жебы запертых в лаґрі не морити голодом, што перше было на денным порядку. Лагровий дохтор роздає особливо потрібуючим невелике чысло пледів. Кінчат будову зачатых бараків і зачынают будувати новы.

13 ЖОЛТНЯ.

— Гарда хвиля. Роздают декотрым з нашого бараку одіяла. За бараком робиме в земли примітивны пецикы, жебы варити страву в мисчатах, ци лем в горнятах. Священники служат вечірню.

14 ЖОЛТНЯ. —

Рано студене. Покровы Пресвятой Богородиці. З нагоды того свята молебен (параклис).

Отримую з Фльоринкы, од мамы, зо корон і купую каучуковий колнірик, замавляю тіж ґетры на ноги. Пишу до брата Зенона, котрий стаціонує з войском в Ляйбах (Любляні).

Зас приводят до Талергофского лаґру новы транспорты інтернуваных. Ніч тепла.

15 ЖОЛТНЯ. ЧЕТВЕР. —

Ден захмарений. За позволіньом дохтора повело ся мі передати вітцю купон з записками од піняжной трансакції – на 20 корон присланых з Фльоринкы. Виджыня з вітцьом добити єм ся не міг. Одвиджую хворого Коцка. На радіст, повело ся мі придбати невеликій кавальчык мыдла. Оддаю до шевця барз уж сцяраны черевікы.

Вмер о. Дюдкевич, професор канонічного права.

16 ЖОЛТНЯ. —

Рано захмарене. Потім ся выхвило. Стрічам судю Юліяна Підлуского з Перемышля. Вмерла єдна з жінок. В ноцы зобраня, збераме ся просити о поміч для інтернуваных в войскового прокуратора (кріґс анвальта). Єден вояк, Чех з холеричным темпераментом, выповідат барз дикій суд о культурі рускых селян. Отці з дезапробатом высловлюют ся о тым Чеху і його поглядах. Іщы при тым міцний дощ в ноцы, што аж протікат через дах і капле мі просто на лице. Прикрывам шапком голову і старам ся вснути. Та надармо.

ТЕОФІЛЬ КУРИЛЛО

Дневник Лемка з Талергофу
(Лемківській Річник 2004, з великоруского
языка перевел Петро Трохановскій)

Події в найблизшым тыжні

1

11.10.2016

«Короткій зарис вшиткого» – пєса Кіно «Прага», Варшава, ул. Ягайлоньска 26, 18.00 год.

В рамках фестивалю «Лялька – тіж человек» буде презентувана пєса лемківського режисера Тео Думського.

11.10.2016

«Вышиваны декорації» – ко-нец выставы Словацкый Народный Музей – Музей Русиньской Культуры, Пряшів

До 11. жолтня/октобра 2016 р. в Словацкым Народным Музею – Музею Русиньской Культуры в Пряшові мож обзерати выставу пн. Вышиваны декорації, котрой вернісаж проходил 21. липця/юлия 2016 р

2

14.10.2016
«Сандецка гра» – ко-нец зголошынъ Державный Архив в Кракові, одділ в Новым Санчы

6

7

14.10.2016

«Фараоны» – пєса Театр Александра Духновича, Пряшів

ТАД просит на першу премьеру пєсы «Фараоны» («Фараони»), грану в украиньскым языку.

8

15.10.2016

10. Стричы Трьох Поколінъ з Лемківском Культуром Містецкый Осередок Культуры, Спорту і Рекреации, Хойнів, 17.00 год.

3

12.10.2016

37. Семинар Карпаторусиньскы Пряшівскый Університет, Пряшів, Consilium Maius, 13.00 год.

4

13.10.2016

«ПєхаКуха#15 [Мультикультуровый] Краків»
Фундация «Магазин Культуры», Краків, ул. Юзефа 17, 18.00 год.

9

15.-16.10.2016

XXIV Лемківска Творча Осін
Перший ден: Красна, Дім Пожарника, 16.00 год.

Другий ден: Руска Бурса, Горлиці, 15.00 год.

11

16.10.2016

«Русиньскє сердце» – концерт ансамблю Рутенія Дім Культуры, Стара Любовня, 15.00 год.

15.10.2016

«Русиньскє сердце» – концерт ансамблю Рутенія Театр Thalía, Кошыці, 17.00 год.

5

14.10.2016

«Етнокадр» – ко-нец конкурсу Рєгionalьный Осередок Культуры, Ченстохова

Етнокадр – то конкурс на етнографичный фильм, котрый буде медиум информаций о культуре, традиции, або соспільных захованях. Конкурс направлений єст на особы, котры любительско занимают ся широко понятном фильмовом темом і котрым близкы сут проблемы достоменности. Конкурсывы фильмы мож присылати до 14. жолтня/октобра 2016 р.

10

Скоропис

до каждой невыгідной Україні справы, напр. вызнання Русинів. В таких примірах мусит все быти московскій элемент («то совітскы фальшывкы»), медженародовий список («то інґеренция во внутрішні справы України») і гуманітарний аспект («вы нас не вчыйте моральности, коли самы не сте святы»). А бесідуют, же чым тихше кричыш, тым дальше доіхаш...

Голосно, але в як все добрым тоні, выголосил свою заяву знаний польскій артиста Войцех Ваглевскій, знаний як лідер таких альтернативных ансамблів як Osjan, або Voo Voo. То з нагоды Медженародового Дня Музыки, котрий святкуваний ест 1. жолтня/октобра од 1975 рока, коли выдумал таке свято інчий выдатний музык світовоу славы – Єгуді Менугін. Ціль праздника – вказати зложеніст музычных языків і промоция артистів. Ваглевскій, котрий был попрошений о сотворіня посланя з той нагоды, припомнул свое дітинство на Сандеччыні, де окружений был муьтїкультуровом музыком, ідучом од цїганьскых таборів, ґуралів, а до того часом повело ся му чути спів Лемків. Тїшыт тото, же музык такого формату споминат о нашій культурі. Шкода лем, же не міг ей почути в полній красі, бо Лемків уж такой там не было, а тоты што вернули по Акції «Вісла», іщы долго підносили ся по тым комуністичным злочыні.

Был бы-м кінчыл Скоропис, але не однести ся до посліднього засіданя Спільной Комісії Уряду та Національных і Етнічных Меншын – то бы был грїх бездїйства. Надолго до того, як ся зачало, діяли ся самы чуда. О засіданю не было інформації ани на сайтах Міністерства Внутрішніх Справ і Адміністрації. Што товды зробити? Написати до члена СКУТНІЕМ, проф. Штефана Дудры. Не одписал. Задзвонити? Не одобрал, ани не оддзвонил. То може в міністерстві поможут? Помогли і дали пресову акредитацию. Шкода лем, же в сам ден засіданя треба мі было стояти в дощу понад піл години, жебы поясняти стерегучому вхід до ресорту, же мушу быти даде записаний, бо мал ем потверджене. Тот не повірил, але тяжко мати ґу ньому даякы жалі, бо він лем пильнує, а на листі, котру навет мі вказал, конец-кінцьом ня не было. Вошел ем. В засідальни зрыхтуваний был спеціальний столик для медий. Перший раз. Перший раз был він одсунений од решты присутных. Перший раз не дали там мікрофону, т.е. одобрили змогу взяти участ в дискусії. Што-ж, така доля репортерів. О тото рішыня (і, предовшыткым, чье оно было) іщы ся будеме звідувати. Шкода лем, же засіданя, котре тыкало ся реторикы ненависти і агресії взглядом м.ін. Лемків, было доцяп зіґнороване лемківскыма членами Спільной Комісії, чым потвердили, же нищыня лемківскых таблиц з названями сел на Лемковині не вартат ани іх увагы, ани найвысшых орґанів, котрым треба было о тым як раз в тот ден повісти. Надію ся, же вшыткы члены таємной і доднес незнаной коаліції выдатных і заслуженых орґанізацій, што іх рекомендували, сут тепер горды зо своїх репрезентантів.

Демко Трохановскій
demko@lem.fm

Радийо «Свобода» (українська редакция) подало інформацію, звязану з жыдівскыма жытелями міста Дніпро (давнійшы назвы того міста, положеного в східній часті України то: Новий Кодак, Катеринослав, Новоросийск, Дніпропетровск), котры припоминали сой смутну 75. річницю масовых розстрілянь Жыдів на тамій обшыри в період II Світової Войны. Місцева жыдівска соспільніст являт ся найбільшом на Україні, а ей істория сігат аж XIX столітя, зато і ей лідер заявил, же нияк не чуют ся діаспором, лем частю української державы. Дакус дегтя доложыл головний рабін Дніпра, котрий повіл, же не все ест вшытко в порядку, бо найдут ся часом ненавистники, але часто люде на улици витают ся з ним і поздравляют з нагоды жыдівскых свят. Додає, же «мож розвязати тот проблем, кед бы українське соспільство прагнуло дознати ся дакус більше о національных меншынах, іхній історії, традициях, звыках». Цікаве, ци українське соспільство (а предовшыткым власти) хоче дакус більше дознати ся о інчий національній меншыні – о Русинах, автохтонах днешньої закарпатской области, обшыри, котра допіро од повоеднних часів приналежыт Україні (найперше Українській Соціалістичній Республіці). Русины фурт бесідуют, же сут частю України, што потвердили вчас доднес не вызнаного референдумув 1991 р., хоц было оно полністю легальне і рішало о будучым історичной Підкарпатской Руси. Може інакше ся слухат тых, котры жыют аж 200 років на Україні, а інакше тых, што лем «од все»?

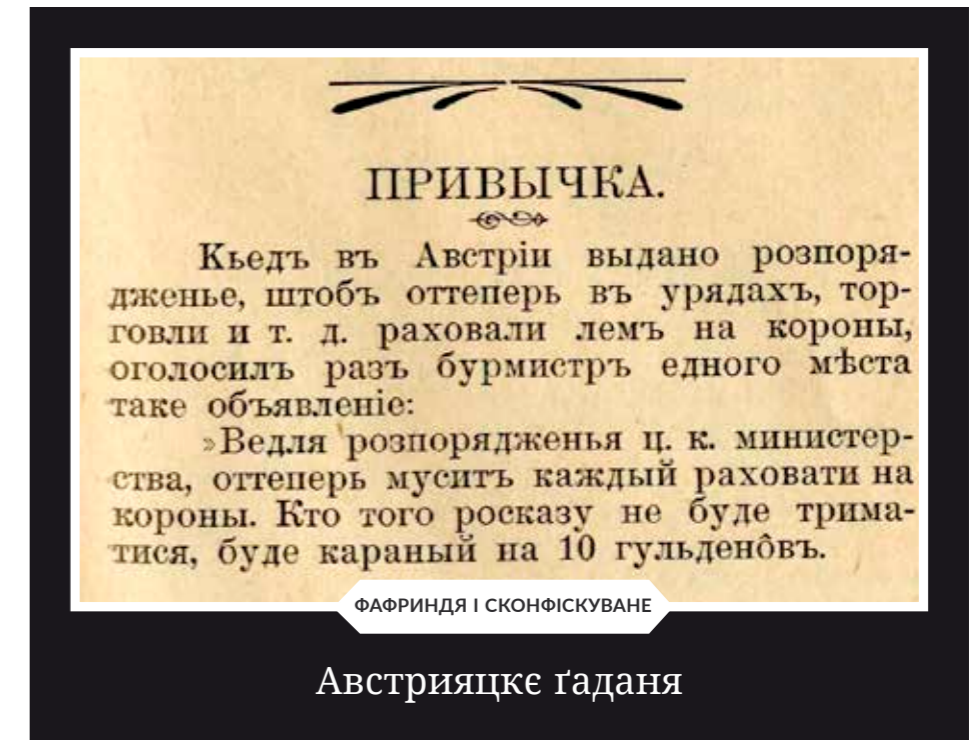

Континууючы предшій абзац, поясніня того може быти в силі. Хто мат силу, тот може мати не лем сильнійший голос, але і більше нагід, жебы го выслухали. З нагоды 75. річницї траґедії в Бабыным Ярі (масовы вбивства Жыдів ґітлерівскыма окупантами, котрым мали помагати коляборанты з деякых українскых орґанізацій) в українськом парламенті промовил президент Ізраїля – Реувен Рівлін. Як пише портал ВГолос, была то «безпрецедентна ганьба», котру до того оплескували іщы депутаты Верховной Рады, понеже ізраїльскій президент припомнул, же не лем нацисты брали участ в тій масакрі. На коментарі і іх очывидний зміст не треба было долго ждати. Але поразил мя іх універсальний характер, котрий сміло – за шаблоном – мож однести

Богдан Гамбаль
gambal@lem.fm

Каждий хто має хоц кусьцьок власти, то годен давати приказы. А ци урядову плату достає в гульденах, ци в коронах, то без значыня. По каждого дуляра вартат карк зогнути, повідают тоты, котры носят ся высоко.

«ЛЕМКО» – газета лем для нашого народа – ч. 40, за 1912 рік.

ЛЕМКО

ГАЗЕТА ДЛЯ НАРОДА.

надаваная на языкѣ, приближеномъ до лемковскаго говора.

МѢСЯЦОСЛОВЪ.

Бельферъ : Что то е волкъ ?
Лайбушь : То таке дика песъ.
Бельферъ : А тигрисъ ?
Лайбушь : То таке дика котъ.
Бельферъ : А автомобиль ?
Лайбушь : То таке дика фурманка.

ФАФРИНДЯ І СКОНФІСКУВАНЕ

Лекция реторикы

«МІСЯЦЬОСЛОВ» на 1915 рік рішыл преподати лекцію реторикы. На чысленных примірах мож тоту лекцію продолжати. Лем по што продолжати?

А та най бы знали, што і карпаторускій нарід мал своїх філософів, які уж в початковых роках вчыня годны были концептами перевысшыти професорске знаня.

